

Звіт
Центру прав
ЛЮДИНИ
ZMІНА
за 2019 рік

Центр прав людини ZMINA (раніше – Центр інформації про права людини) – це громадська організація, яка створена, щоб БУДУВАТИ КРАЇНУ, В ЯКІЙ КОЖНА ЛЮДИНА МОЖЕ ЗАХИСТИТИ СВОЇ ПРАВА.

Організація зареєстрована у 2012 році, у ній працюють 15 співробітників, головний офіс знаходиться у Києві.

Центр прав людини ZMINA працює у сфері захисту свободи слова, свободи пересування, протидії дискримінації, попередження тортур і жорстокого поводження, боротьби із безкарністю, підтримує правозахисників і громадських активістів на території України, включаючи окупований Крим, а також захищає осіб, які потерпіли в результаті збройного конфлікту в Україні. Організація проводить інформаційні кампанії, освітні програми, займається моніторингом та документуванням випадків порушень прав людини, готує дослідження та аналітику і добивається змін завдяки національній та міжнародній адвокації.

Основні активності організації у 2019 році:

- ❖ У щоденному режимі ZMINA розповідає про ситуацію із дотримання прав людини в Україні через [власний медіапортал](#), через соціальні мережі на Фейсбуці, Твітері, профіль на Youtube, а також через майданчики інших засобів масової інформації, зокрема завдяки співпраці із найбільш авторитетними виданнями в Україні (Українська правда, Дзеркало тижня, День, Радіо Свобода та ін.) та за кордоном, для яких журналісти організації готують ексклюзивні авторські матеріали на правозахисну тематику. За 2019 рік аудиторія сайту Центру інформації про права людини склала 625 тисяч осіб, які у сукупності переглянули 1,3 млн сторінок. Ще понад 75 тисяч користувачів підписані на новини організації в соціальних мережах.
- ❖ Організація у співпраці із платформою «Правозахисний порядок денний» займається національною адвокацією. У листопаді 2019 року у Верховній Раді відбувся круглий стіл на тему «Правозахисний план дій для парламенту», в якому взяли участь представники влади та громадські організації. Ще влітку під час парламентської виборчої кампанії правозахисні організації запропонували 13 кроків для нового парламенту на захист прав людини. 7 Серед присутніх були представники міжнародних і національних правозахисних організацій, голови та заступники голів комітетів ВРУ – з питань правової політики, з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та АРК, міста Севастополь, національних меншин і міжнаціональних відносин. Також у жовтні 2019 року у Верховній Раді України відбувся Правозахисний форум “Подолання наслідків конфлікту: порядок денний нового парламенту”, організований Комітетом Верховної Ради з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин у співпраці з Центром прав людини ZMINA. Головна мета форуму – обговорити першочергові кроки парламенту задля подолання наслідків збройного конфлікту та захисту прав постраждалих осіб. Правозахисники створили дорожню карту необхідних дій для нової влади – завдяки реалізації цих рекомендацій Україна почне розбудовувати сталий мир.
- ❖ ZMINA працює у напрямку міжнародної адвокації щодо ситуації з правами людини в Криму, зокрема, інформує міжнародні організації про порушення прав людини в Криму, організовує адвокаційні поїздки до ООН, ОБСЄ та Ради Європи, готує доповіді і альтернативні звіти для міжнародних організацій. Зокрема, у квітні 2019 року на конференції ОБСЄ у Відні Центр прав людини ZMINA закликав Представника ОБСЄ зі свободи медіа Арлема Дезіра виступити із заявою на захист кримськотатарських громадянських журналістів, заарештованих у Криму. У січні 2019 року у Страсбурзі представили доповідь міжнародної місії Домів прав людини, яка

їздила до Криму, “Крим: розбиваючи стіну мовчання”. Презентація відбулася 22 січня, під час зимової сесії Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ). У презентації взяли участь учасниця місії до Криму, представниця Білоруського дому прав людини імені Бориса Звозкого Тетяна Ревяко, а також Тетяна Печончик, голова Центру інформації про права людини (Україна).

- ❖ У грудні 2019 року ZMINA презентувала нову модель реєстрації місця проживання – повідомну замість наявної дозвільної (так званої “прописки”). Її розробили фахівці Центру прав людини ZMINA в партнерському консорціумі з Центром політико-правових реформ. Відповідно до нової моделі, людині для реєстрації в житлі досить буде лише повідомити адресу і не доводити свого права проживати за нею. Водночас власник житла не наражатиметься на жодні майнові ризики і зможе легко анулювати таку реєстрацію. Повідомлення адреси не спричинюватиме появи майнових прав, збільшення комунальних послуг чи податкових зобов’язань. Перед напрацюванням моделі експерти провели загальнонаціональне соціологічне дослідження, а також напрацювали Зелену книгу з аналізом законодавства. Сьогодні як мінімум 12% людей в Україні живуть не там, де зареєстровані. Водночас щонайменше 14 сфер суспільного життя (охорона здоров’я, соціальний захист, вибори, освіта тощо) прив’язані до місця реєстрації. Відповідно, мільйони людей не можуть повноцінно користуватися державними сервісами та правами саме через “прописку”.
- ❖ У 2019 році проведено дослідження «Практика фіксації катувань у місцях несвободи». Дослідники вивчили практику документування випадків катувань у 35 місцях несвободи шести типів (відділи поліції, ізолятори тимчасового тримання, слідчі ізолятори, установи виконання покарань, психоневрологічні інтернати, заклади з надання психіатричної допомоги). Експерти зібрали та проаналізували документацію, яка ведеться в місцях несвободи, анонімно опитали 146 осіб, що в них утримуються, а також провели інтерв’ю з персоналом, судово-медичними експертами, правозахисниками тощо. Дослідження провів Центр прав людини ZMINA та Експертний центр із прав людини за сприяння Уповноваженого ВР України з прав людини і за фінансової підтримки Управління Верховного комісара ООН з прав людини та Міжнародного фонду “Відродження”.
- ❖ Важливим напрямком роботи Центру прав людини ZMINA є освіта у сфері прав людини для журналістів. Організація проводить тренінги і семінари для журналістів щодо прав людини, недискримінації, етичних стандартів у висвітленні тематики меншин і вразливих груп та специфіки висвітлення проблематики «місць несвободи», а також організовує тренінги з безпеки для журналістів і правозахисників, які працюють у кризових регіонах, надає підтримку для підвищення професійних стандартів у сфері прав людини, недискримінації та висвітлення загроз правам людини у зоні конфлікту. У 2019 році Центр організував і провів другу навчальну програму з прав людини для 25 викладачів журналістики з 20 українських вищих навчальних закладів, в результаті якого викладачі змогли поглибити свої знання у сфері прав людини, а також започаткувати нові тематичні спецкурси у своїх університетах.
- ❖ У 2019 році організація провела Школу прав людини для політичних активістів. Школа передбачала два рівні – базовий у просунутий. Базовий курс пройшли 54 політичні активісти – депутати, представники політичних партій з усієї України, учасники молодіжних організацій політичних партій, – які хочуть більш глибоко розібратися в тематиці прав людини. Просунутий курс “Рівність і недискримінація”. Протягом трьох днів, з 21 до 23 жовтня, учасники та учасниці тренінгу – представники органів місцевого самоврядування з усієї України, місцевих осередків політичних партій, помічники народних депутатів – розбиралися із проблематикою дискримінації, мови ворожнечі і обмеження прав різних груп. У межах просунутого курсу учасники змогли заглибитися в проблематику різних груп – біженців, мігрантів,

шукачів притулку і внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю, ромів, ЛГБТ-спільноти, жінок, засуджених осіб, ВІЛ-позитивних людей та наркозалежних.

- ❖ Центр прав людини ZMINA активно обстоює свободу об'єднань та асоціацій в Україні та моніторить ситуацію щодо роботи правозахисників і громадських активістів. Зокрема, у 2019 рр. вийшла тематична доповідь на разом з іншими громадськими організаціями вдалося зупинити прийняття недемократичних законів, які мали на меті покласти додаткову і невинуватну фінансову звітність на громадські організації. Організація проводить акції і кампанії на підтримку громадських активістів, які стають жертвами сфабрикованого переслідування, нападів або дискредитаційних кампаній.
- ❖ Організація проводить регіональні кампанії. Так, восени 2019 року був проведений престоур «В'язні Кремля» у 10 містах України. Мета кампанії – підняти хвилю публікацій у регіональних медіа для підвищення обізнаності щодо ситуації з правами людини в Криму, політично мотивованих переслідувань, та тим самим нагадати громадянам України, що поруч, у анексованому Криму, окупаційна влада чинить політичні репресії проти кримськотатарського народу та проукраїнських активістів, а також продемонструвати солідарність міст України із політв'язнями та їхніми родинами. Зокрема, піз час роуд-шоу в кожному із міст відбулися такі заходи: вулична акція, під час якої відбувалося розповсюдження тематичної газети з історіями політв'язнів та ішов збір листівок для політв'язнів; прес-конференція; ефіри на місцевих телеканалах; (в окремих містах) вечірні кінопокази і зустрічі з місцевими громадськими активістами.
- ❖ У 2019 році ZMINA випустила книгу «Кримський альбом: історії правозахисників». Ця книга містить свідчення та спогади кримських правозахисників, досвід їх роботи до і після окупації. Це два десятки особистих історій про минуле, сьогодення і майбутнє людей, які, навіть втративши свій дім, продовжують боротьбу на захист прав людини в Криму, а також тих, хто протистоїть репресіям, залишаючись в окупації. Це історії Ольги Аношкіної, Ескендера Барієва, Михайла Батрака, Олександри Дворецької, Адбурешита Джемпарова, Лілі Гемеджі, Сергія Зайця, Синавера Кадірова, Еміля Курбедінова, Альони Луньової, Романа Мартиновського, Руслана Нечипорука, Валентини Потапової, Анни Рассамахіної, Дар'ї Свиридової, Ольги Скрипник та Віссаріона Асеева, Ірини та Олександра Седових, Таміли Ташевої, Марії Суляліної та Володимира Чекригіна.
- ❖ Для підтримки кримських медіа в екзилі був проведений конкурс грантів для ЗМІ, які працювали в Криму до окупації і після березня 2014 року перемістилися на материкову частину території України та продовжують висвітлювати кримську проблематику. Його мета – збільшити кількість і якість точної і об'єктивної інформації про ситуацію і процеси в окупованому Криму, а також життя кримчан в на півострові і на материковій Україні. За результатами конкурсу 4 редакції отримали підтримку для реалізації їхніх проектів у 2020 році.

ZMINA є учасницею таких коаліцій, асоціацій і груп: [Коаліція на захист громадянського суспільства в Україні](#), Ініціатива Zero Torture, [Коаліція з протидії дискримінації в Україні](#), [Платформа "Правозахисний порядок денний"](#), Коаліція по боротьбі з безкарністю злочинів проти людяності, Коаліція ["Ініціативна група з прав людини в Криму"](#), [Коаліція «За права дитини в Україні»](#), [Платформа «Громадянська солідарність»](#), Коаліція [«За Міжнародний кримінальний суд»](#) та мережі [Домів прав людини](#). Центр прав людини ZMINA є асоційованим членом [Чернігівського освітнього дому прав людини](#) та учасником ініціативної групи зі створення Кримського дому прав людини.

Фінансову підтримку діяльності організації в різні роки надавали: Європейська комісія, Програма розвитку ООН в Україні, Міжнародний фонд «Відродження», уряди Великої Британії, Чехії, Нідерландів, Швейцарії, Державний департамент США, ОБСЄ, Freedom

House, People in Need, Netherlands Helsinki Committee, Deutsche Welle, Глобальний фонд для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією та інші донори.

Джерела фінансування організації у 2019 році

Донор	Сума	% фінансування
Freedom House	1 481 546,38	11,69
ПРООН	1 633 496,57	12,89
Посольство Чехії	1 401 768,36	11,06
Європейський Союз	2 903 464,42	22,92
Human Rights House Foundation	175 056,37	1,38
Посольство Нідерландів	379 320,00	2,99
УГСПЛ	4 694 262,73	37,05
Разом	12 668 914,83	100,00